

IN MEMORIAM

ПРОФ. Д-Р ХРИСТО МИЛОШЕВ ДАНОВ (1908 – 1997)

Владимир Попов

През XX век България има няколко крупни учени в областта на науките за древността. Това поколение вече го няма. Един от тези големи учени безспорно е проф. д-р Христо Милошев Данов.

Роден на 2 юли 1908 г. в град Пловдив, проф. Хр. Данов принадлежи към семейния клон на известния български книгоиздател Христо Г. Данов, чието лично име носи. Получил изключително високо за онова време образование в класическа гимназия в Пловдив, която завършила с отличен успех, продължава обучението си от 1927 г. в университета в град Виена в Австрия по специалностите Класическа филология и История на стария свят.

Завършва през 1932 г. с докторат по философия според тогавашната европейска практика в областта на хуманитарните науки. Дисертационният му труд бил проучване на древногръцките надписи от черноморските колонии Томи (съвр. Констанца) и Калатис (съвр. Мангалия) и двата града в Румъния. Тематиката и успехът на тази докторска дисертация трасират началото на изследователските му приоритети и в бъдеще.

След завършване на висшето си образование проф. Хр. Данов работи през 1932–1933 г. като доброволен асистент (по тогавашната система) в Народния археологически музей в град Пловдив. Едновременно с това през 1932 г. е и на специализация в градовете Флоренция, Рим и Неапол в Италия. От 1934 г. преминава на работа в град София като уредник в Античния отдел на Народния археологически музей, където остава до 1940 г. През 1938 г. специализира отново в град Париж във Франция. Едновременно с работата си в Народния археологически музей в град София проф. Хр. Данов започва работа като доброволен асистент (по тогавашната система) по

класическа филология и в катедрата по гръцки език и литература в Софийския университет “Св. Климент Охридски”, ръководена по онова време от известния български учен проф. Александър Балабанов. Скоро след това преминава на работа като асистент по древна история на акад. Гаврил Кацаров, който е първият по време най-известен български учен в тази област.

През 1941 г. проф. Хр. Данов достига до степен частен нехоноруван доцент, през 1942 г. до частен хоноруван доцент и през 1943 г. до редовен доцент в катедрата по стара история. С откриването с Указ на Цар Борис III на втория български университет извън София в град Скопие през 1943 г. там също е редовен доцент. За известен период е преводач в щаба на немските войски по южните български граници през Втората световна война.

След края на Втората световна война и след отделянето на Македония от България проф. Хр. Данов напуска университета в град Скопие и през 1945 г. се връща на работа в Софийския университет отново като редовен доцент. Скоро след това (през 1946 г.) достига до научно звание редовен професор по история на стария свят. Дълго време от 1960 до 1975 г. е и ръководител на катедрата по стара и средновековна обща история във Философско-историческия факултет, а след реструктурирането и на Историческия факултет на Софийския университет. Едновременно с това през 1964 г. е назначен и за ръководител на образувания Филиал на Софийския университет в град Хасково, който е закрит през следващата 1965 г. През 1969 г. защитава втори докторат – нещо, което е голяма рядкост в онези години, в град Ленинград в Съветския съюз с монографичния си труд за Древна Тракия.

Като университетски преподавател проф. Хр. Данов е чел вианаги основния курс по история на стария свят при студентите от специалност История, както и различни спецкурсове по тогавашните учебни планове в Историческия факултет на Софийския университет. Ръководител е на голям брой студенти-дипломанти, на специализанти и на докторанти. Като университетски преподавател и учен проф. Хр. Данов е чел лекции като гост и чрез други форми в много европейски университети и в български институти – университетите в Париж (Сорбона), Оксфорд, Рим, Виена и др. Чел е лекции и във Висшия педагогически институт в град Велико Търново, прераснал по-късно във Великотърновски университет.

Проф. Данов е известен с широк кръг изследвания в различни области на древността. Приоритетна негова научна сфера е била винаги древна Тракия в нейната широка проблематика. Първото му високо признание е резултат от монографичния му труд “Западният бряг на Черно море в древността” (1947 г.). Сред основните му произведения е и обобщаващият монографичен труд “Древна Тракия” (1968 г.). Високото му международно признание като учен е свързано и с авторството на много голям брой статии в специализираната германска енциклопедия за класически древности “Паули-Висова”. Общият брой на изследователските публикации на проф. Хр. Данов е над 600.

Извън университетската си дейност проф. Хр. Данов е назначен на работа през 1979–1980 г. като Директор на Българския изследователски център в град Виена (Дом Витгенщайн). Член е на много научни съвети. След пенсионирането си остава само член на научните съвети на Института по тракология при БАН и на Центъра за древни езици и култури при Софийския университет.

Проф. Хр. Данов получава приживе високо признание за качествата си на голям български учен с европейски авторитет в областта на древните науки. Беше избран за член-кореспондент на Австрийската академия на науките, за член на Австрийското дружество на класическите филолози и др. институции. Награждаван е с български орден “Кирил и Методий” I степен, със Златен орден за заслуги към Република Австрия и др. Има и златен диплом от Университета в град Виена. През 1975 г. получава и високата международна Хердерова награда. През 1977 г. получава в България високото за онова време звание “Заслужил деятел на науката”.

Проф. Хр. Данов беше изключително интелигентен учен, типичен представител на българската интелигенция от първата половина на ХХ и десетилетията след това, наследник на българските културни традиции от Възраждането. Това поколение учени изчезна в България.

Той беше учител и на няколко български учени от следващите поколения като проф. д-р Александър Фол, проф. Маргарита Тачева и др. Аз също бях един от малкото, облагодетелствани от съдбата, да бъда негов ученик и да се радвам на неговата помощ и на високото му внимание към мен до края на живота му.

Поклон пред заслугите му за науката и пред паметта му!